

Motion till riksdagen 2024/25:3046

av Emma Nohrén m.fl. (MP)

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

Motivering

Tabell 1 Anslagsförslag för 2025 för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Skogsstyrelsen	584 367	275 000
1:2 Insatser för skogsbruket	594 373	1 406 000
1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt	227 537	2 000
1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet	156 088	82 000
1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	9 933	4 000
1:6 Bekämpning av smittsamma djursjukdomar	133 349	59 000
1:7 Ersättningar för viltskador m.m.	67 778	15 000
1:8 Statens jordbruksverk	860 851	65 000
1:9 Bekämpning av växtskadegörare	21 000	±0
1:10 Gårdsstöd m.m.	7 661 258	±0
1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.	169 000	±0
1:12 Nationell medfinansiering till den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027	2 230 300	965 000
1:13 Finansiering från EU-budgeten till den gemensamma jordbrukspolitikens andra pelare 2023–2027	1 942 500	±0
1:14 Livsmedelsverket	527 849	70 000

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	246 160	±0
1:16 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	57 413	±0
1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1 198 387	±0
1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	773 062	±0
1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	34 830	15 000
1:20 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	24 116	±0
1:21 Åtgärder på fjällägenheter	1 529	±0
1:22 Främjande av rennäringen m.m.	135 915	72 000
1:23 Sveriges lantbruksuniversitet	2 342 374	±0
1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	818 664	±0
1:25 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	1 177	±0
1:26 Slakterikontroll	165 137	±0
1:27 Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet	356 000	±0
1:28 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	96 857	±0
1:29 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	260 000	±0
99:1 Landsbygds miljööavtal	±0	300 000
99:2 Kompetensutvecklingscheck för hyggesfritt till skogsentreprenörer	±0	2 880
99:3 Vattenåtgärder och investering i va	±0	350 000
99:4 Stöd till kommunsektorn för ekologiska livsmedel	±0	50 000
Summa	21 697 804	3 732 880

Inledning

Jordbruket, skogsbruket, vattenbruket och fisket behövs för en hållbar försörjning av livsmedel, material och energi och för omställningen till en fossilfri ekonomi. De gröna näringarna är en central del av samhällsekonomin och är avgörande för en levande landsbygd. Samtidigt brådskar omställningen mot ekologisk, långsiktig hållbarhet och en samhällsekonomi som ryms inom planetens gränser, också inom de gröna näringarna. Havens och skogarnas ekosystem är på många sätt i kris, det sker ett överutnyttjande av naturresurserna och bristerna i miljöhänsyn är mycket omfattande och snarare regel än undantag. Det behövs en genomgripande omställning mot hållbara, naturnära brukningsmetoder inom skogsbruket och småskalighet och skonsamma metoder inom fisket. Ekosystemens livskraft måste få sätta ramarna.

Miljöpartiet vill öka självförsörjningen av svenskproducerade livsmedel, av baslivsmedel och av grönsaker, frukt och andra vegetabilier. Samtidigt behövs omfattande satsningar på miljöåtgärder inom jordbruket, stärkt biologisk mångfald i hela landet och åtgärder för att öka kolinlagringen och markens bördighet. Det behövs ett utvidgat synsätt på vad marken ska producera per hektar utöver livsmedel, där olika ekosystemtjänster som rent vatten, bördiga jordar och artmångfald måste räknas in.

Omställning till naturnära och hyggesfritt skogsbruk

Ekosystemet i skogen har utarmats och den biologiska mångfalden är i kris. Runt tusen rödlistade arter som lever i skogen är hotade. Skogsvårdslagen behöver revideras för att skogsbruket som helhet ska kunna uppfylla miljömålen. Den behöver också arbetas in i miljöbalken. Myndigheternas arbete med landskapsplanering i samverkan med markägarna behöver fördjupas, för att säkra statens ansvar för ekologisk funktionalitet och för att kunna verka för att identifierade områden med värdefull natur skyddas från negativ påverkan. Ett sådant arbete är nödvändigt för att klara kraven i bland annat EU:s naturvårdsdirektiv, rättsutvecklingen på miljöområdet samt det övergripande målet att vända förlusten av biologisk mångfald till 2030, enligt FN:s globala naturavtal som Sverige undertecknade i Montreal 2022.

Omställningsstöd för hyggesfria skogsbruksmetoder

Ett skogsbruk i samklang med ekosystemen kräver en bred övergång till naturnära och hyggesfria skogsbruksmetoder, vilket kräver utveckling av nya affärsmodeller, ökad rådgivning och stöd till skogsbrukarna. Miljöpartiet vill införa ett omställningsstöd riktat till enskilda skogsägare för övergång till hyggesfria bruksmetoder, och satsar 200 miljoner för ändamålet på anslag 1:2 för 2025.

Skogslån

Det behövs ett förmånligt, statligt skogslån för att underlätta övergången till hyggesfria skogsbruksmetoder. Lånet ska erbjudas markägare som vill ställa om till naturnära skogsbruk men som av ekonomiska skäl inte kan avstå från en slutavverkning. Det kan handla om en skogsägare som behöver lösa ut en släkting i samband med ett arvskifte eller som har investerat i dyra åtgärder som markbearbetning och plantering och därför inte kan avstå intäkten från en slutavverkning.

Miljöpartiet vill satsa 10 miljoner kronor på anslag 1:2 för införandet av statliga skogslån.

Kompetensutvecklingscheck till skogsentreprenörer

Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket föreslår att regeringen erbjuder ett temporärt ekonomiskt bidrag, en ”kompetensutvecklingscheck”, till enskilda skogsentreprenörer för att de ska kunna utveckla sin kompetens inom hyggesfritt skogsbruk. Kompetensutvecklingschecken ska kunna sökas under en femårsperiod. Skogsstyrelsen föreslås få i uppdrag att i samverkan med andra aktörer ta fram ett kurspaket och kursmaterial för hyggesfritt skogsbruk, som olika utbildare kan använda fritt.

Miljöpartiet anser att myndigheternas förslag är en viktig pusselbit i övergången till skonsamma och hyggesfria skogsbruksmetoder, och bör införas. Vi vill därför satsa 15 miljoner över en treårsperiod på anslag 1:2, och som start tillföra 3 miljoner på anslaget 2025, för ändamålet.

Oberoende rådgivning för klimatanpassning och hyggesfria skogsbruksmetoder

Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket har upprepade gånger kritiserat vad de konstaterar är ett marknadsmisslyckande i skogen. Myndigheterna pekar på bristen på oberoende rådgivning för skogsägare och behovet av incitament att ställa om till hyggesfritt, och understryker vikten av nya affärsmodeller där skogens olika nyttor prissätts. Aktörer som anlitas för skogsrådgivning är nästan alltid organisationer som också jobbar med att köpa in virke till skogsindustrin. Råden från dessa virkesköpare utgår främst från vad som snabbast och billigast ger virke till industrin. Klimatanpassning av skogsbruket är centralt för att förebygga exempelvis torka, skogsbränder och översvämningar men också för att bättre kunna hantera klimatförändringarnas effekter och förbättra återväxten. Hyggesfria metoder har stora fördelar både ur ett klimatanpassningsperspektiv och för stärkt kolinlagring och främjad biologisk mångfald.

Miljöpartiet vill satsa på en nationell rådgivningskampanj riktad till enskilda skogsägare för att arbeta med klimatanpassning, ökad miljöhänsyn och hyggesfria metoder. Vi vill satsa 100 miljoner kronor 2025 inom ramen för anslag 1:1 för ändamålet.

Systematisk kunskapsuppbyggnad om biologisk mångfald i hela skogslandskapet, inventering och utökad tillsyn

Det är nödvändigt att en satsning på en systematisk, nationell skogsinventering genomförs, som ett kunskapsstöd till skogsägarna och ett viktigt verktyg för landskapsplanering. Både fysisk inventering och fjärranalysmetoder kommer att krävas. Befintliga naturvärden i en mängd skyddade områden behöver bevaras och stärkas genom utökad skötsel, annars riskerar dessa att gå förlorade. Även Skogsstyrelsens tillsynsarbete behöver utökas för att säkra att värdefulla skogar bevaras, och inte avverkas.

Miljöpartiet vill satsa totalt 125 miljoner för dessa områden under 2024, fördelat på 40 miljoner inom ramen för anslag 1:1, och 85 miljoner på anslag 1:2. Under kommande tre år vill Miljöpartiet totalt satsa 610 miljoner för dessa arbetsområden, fördelat på både anslag 1:1 och 1:2.

Skogsstyrelsen måste ha tillräckliga resurser för ersättning till skogsägare

De kvarvarande resterna av naturskogar med höga naturvärden i hela landet måste bevaras och skyddas. Naturen måste sätta ramarna för nyttjandet av skogen. Skogsstyrelsen måste ha tillräckliga resurser för att betala ut ersättningar till skogsägare för skydd av den fjällnära skogen, men även för andra skogar i hela landet. Skogsägare ska inte behöva vänta i årtal på besked och utbetalning av pengar; det måste finnas tillräckligt mycket pengar i budgeten. Därför måste anslagen till Skogsstyrelsen öka. Även skötselåtgärder är mycket eftersatta, och behovet mycket stort. Resurserna för skötsel behöver öka.

Miljöpartiet vill därför satsa 100 miljoner inom anslag 1:1 för arbete med områdeskydd och 1 046 miljoner på anslag 1:2 för ersättningar till markägare och skydd av skog. Totalt på anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket anser vi att det behövs omkring

2 miljarder per år, för att kunna finansiera bland annat ersättningar till skogsägare för skydd av skog. Vår sammanlagda satsning på anslaget utöver regeringens nivå, över tre år, blir därmed ca 4,2 miljarder kronor.

Skogens sociala värden och bevarande av tätortsnära skog

Skogsområden kan ha många olika värden utöver höga naturvärden. I närheten av tätorter är naturområden extra viktiga för många människor, på grund av läget och att det är snabbt och enkelt att ta sig ut. Inte minst ur ett barnperspektiv är det viktigt att tätortsnära skogar med flera bevarandevärden än naturvärden, kartläggs, skyddas eller undantas traditionella kalhyggesmetoder.

Miljöpartiet vill att alla barn ska ha nära till ett naturområde. Skonsamma, hyggesfria skogsbruksmetoder med hög naturhänsyn kan i vissa fall vara ett alternativ i sådana här områden. Miljöpartiet vill öronmärka 30 miljoner kronor under 2025 inom ramen för befintliga satsningar som vi vill göra på områdesskydd och kunskapsuppbyggnad om biologisk mångfald, inom ramen för anslag 1:2, för att kartlägga och bevara tätortsnära skogar med höga sociala och kulturella värden.

Klimatanpassning inom rennäringen

Sametinget behöver förstärkta medel för att möjliggöra framtagande av handlingsplaner för klimatanpassning av rennäringen. Miljöpartiet vill förstärka anslag 1:22 Främjande av rennäringen med 72 miljoner för 2025.

Rättsutvecklingen på miljöområdet

Resurser behöver avsättas för att analysera rättsutvecklingen på miljöområdet samt analysera och anpassa svensk lagstiftning efter den rättsutveckling som sker på EU-nivå inom klimat, natur och miljö. Miljöpartiet vill satsa 21 miljoner för ändamålet 2024 på anslag 1:1.

Naturnära jobb

Tidigare års satsningar på gröna jobb i skogen har varit framgångsrika både för den nytta som uppnåtts i skogen och för att skapa jobb i landsbygd och sänka tröskeln till ett nytt jobb för exempelvis nyanlända.

Miljöpartiet vill lägga tillbaka de budgetmedel som regeringen tagit bort, och satsa totalt 76 miljoner på naturnära jobb under 2025, fördelat på 14 miljoner inom ramen för anslag 1:1 och 62 miljoner på anslag 1:2.

Ett levande lantbruk i hela landet

Det höga kostnads- och ränteläget inom lantbruket har – i en redan ansträngd situation – lett till ett än mer allvarligt läge för svenskt lantbruk. Det är viktigt att både stötta lantbruket och samtidigt fortsätta omställningen till ett fossilfritt lantbruk, med ökad miljö- och klimatnytta. Miljöpartiet vill se ett levande lantbruk i hela Sverige, som

säkrar en hög självförsörjning av livsmedel, foder, energi och råvaror. Ett lantbruk där råvaror, energi och tjänster produceras nära konsumenten, där förädlingen i ökad utsträckning sker lokalt och där efterfrågan på svenskproducerade ekologiska livsmedel stadigt ökar. Vi vill att såväl stora som små företag inom de gröna näringarna stimuleras att använda hållbara metoder som stärker biologisk mångfald och andra ekosystemtjänster.

Jordbrukspolitiken har under lång tid varit inriktad på storleksrationalisering. För att kunna ha ett levande lantbruk i hela landet som bidrar till landsbygdsutveckling ur ett bredare perspektiv, ett mer regenerativt jordbruk, ökad självförsörjningsgrad och mindre sårbarhet måste stödet också riktas till små och mellanstora jordbruk. Sammanlagt vill Miljöpartiet öka satsningarna på jordbruket med drygt 1 miljard mer än regeringen 2025. Den nationella medfinansieringen till jordbruket stärks med 965 miljoner på anslag 1:12, och 35 miljoner avsätts på anslag 1:8 för ökad rådgivning riktad mot lantbrukare. Vi vill även öronmärka 400 miljoner för det nationella stödet till norrländska jordbrukare inom ramen för anslag 1:17.

Ökade satsningar på ekologiska jordbruksmetoder

Ekologiskt jordbruk är på många sätt en spjutspets för ökad hållbarhet inom jordbruket och bidrar till en mängd ekosystemtjänster, använder inga naturfrämmande bekämpningsmedel och minskar därmed belastningen av gifter i mark och dricksvattenresurser.

Miljöpartiet vill öka stödnivåerna till ekologiskt jordbruk med 200 miljoner per år inom ramen för anslag 1:12. Vi vill också öka satsningarna för att främja ekologiska brukningsmetoder med ytterligare 15 miljoner för ändamålet inom ramen för anslag 1:15.

Ökade satsningar på klimatanpassningsåtgärder inom jordbruket

Klimatförändringarna leder till att vi kommer att drabbas av längre perioder med ihållande torka eller regn. Jordbrukets vattenförsörjning är helt central för att upprätthålla produktionen. Förebyggande åtgärder mot nya väderextremer kan exempelvis handla om möjligheter till bevattning av grödor och vatten till betande djur, eller fungerande dränering. Klimatanpassningsåtgärder kan vara mycket kostsamma för en liten lantbrukare och processen för att genomföra dem upplevs av många som komplicerad och tidskrävande. Utmaningarna kan ofta vara större för mindre lantbruk än för större. Lantbruket behöver goda förutsättningar i hela landet, inte bara i de bördiga slättbygderna utan också mindre jordbruk i Norrland och i skogs- och mellanbygd – landsändar där förutsättningarna för jordbruk ofta är svårare. I tider av kris och tilltagande klimatförändring ökar behovet av ett levande jordbruk i hela landet än mer.

De små och medelstora jordbruken är mycket viktiga för den svenska livsmedelsproduktionen och behövs för att upprätthålla försörjningsförmågan i hela landet. De är viktiga för livsmedelssystemets motståndskraft, för krisberedskapen, och de utgör en viktig pusselbit i en livskraftig landsbygd.

Ökade stödnivåer för investeringar i klimatanpassningsåtgärder och klimatanpassningsrådgivare

Miljöpartiet vill öka stödet till jordbruket för förebyggande klimatanpassningsåtgärder. Vi vill höja nivån i investeringsstöden för förebyggande åtgärder, som anläggande av våtmarker, täckdikning och bevattningsdammar, och vi vill säkra att lokala vattenrådgivare finns tillgängliga för att hjälpa lantbrukare genom hela processen med att stärka vattenförsörjningen.

Miljöpartiet vill avsätta 50 miljoner inom ramen för anslag 1:12 för ökade nivåer i investeringsstödet och 50 miljoner på samma anslag för rådgivning om klimatanpassningsåtgärder.

Framtidssäkra jordbruket genom kompetensutveckling, rådgivning och satsning på unga

Det svenska lantbruket måste framtidssäkras. Motståndskraften och beredskapen mot kriser i omvärlden och behovet av klimatanpassning måste öka på gårdsnivå, samtidigt som vi måste säkra att en ny generation lantbrukare kliver in och utvecklar den svenska livsmedelproduktionen. Utökad rådgivning och utbildningsprogram behövs för att fler lantbrukare ska få de kunskaper som krävs om hur beredskapen kan stärkas, och hur jordbruket ska förhålla sig till ett förändrat klimat. Likaså behövs kunskapssatsningar på integreringen av regenerativa jordbruksmetoder och ökade kunskaper om klimatinvesteringarna med ekologisk produktion, sett till den lägre kvävetillförseln och avsaknaden av nyproducerat reaktivt kväve som insatsmedel. Det är också viktigt att rådgivning och kompetensutveckling finns tillgänglig i hela Sverige och att det finns sakkunskap inom alla geografiska områden, då jordbrukets förutsättningar skiljer sig från plats till plats. Miljöpartiet vill därför genomföra en satsning på kompetensutveckling och rådgivning.

Rådgivningscheck till lantbrukare

En del i en sådan satsning är att införa en rådgivningscheck som lantbrukare kan använda för rådgivning och/eller konsulttjänster för att ställa om och utveckla sin verksamhet. Miljöpartiet vill därför satsa 30 miljoner kronor på en rådgivningscheck, på anslag 1:8.

Satsning på unga lantbrukare

Det behövs också riktade åtgärder till unga, för att underlätta både ägarskifte och uppstart, men också för att fler ungdomar ska välja ett yrke inom lantbruket. Relevanta myndigheter bör också ges i uppdrag att ta fram ett kompetensutvecklings- och rådgivningspaket riktat till unga och/eller nya lantbrukare. Miljöpartiet vill genomföra en satsning på kompetensutveckling, rådgivning och utbildning riktad till unga med 30 miljoner kronor under 2025, på anslag 1:12.

Minska byråkratin för lantbrukare – regelstöd och samlad service

Ett problem som följer med den ökande storleksrationaliseringen är att den byråkratiska bördan är tung för små och mellanstora gårdar medan större enheter har bättre ekonomiska förutsättningar att köpa in administrativa resurser. Miljöpartiet vill främja småskaligt jordbruk och livsmedelsförädling genom minskat regelkrångel och rimliga avgifter. Hinder måste undanröjas för småskaliga livsmedelsföretag inom exempelvis mejeri, chark och slakt, som ständigt stängas mot regler anpassade för storskalig industri. Enligt LRF har lantbrukare i sitt arbete koppling till uppåt 15 myndigheter, där bristfällig samordning mellan myndigheter lätt går ut över servicen och lantbrukarens förutsättningar för att följa regler på rätt sätt. Bonden ska kunna ägna sig åt att vara bonde, inte administratör, jurist eller företagsekonom.

Miljöpartiet vill därför ge relevanta myndigheter i uppgift att samordna administrativt och juridiskt rådgivande service gentemot den enskilde lantbrukaren i en så kallad one-stop shop, för att underlätta den enskilde lantbrukarens kontakt med myndigheter. Vi vill tillföra 5 miljoner på Jordbruksverkets anslag 1:8 för att samordna och inrätta en sådan funktion.

Ökade satsningar på odling av proteingrödor och frukt och grönsaker

Självförsörjningen av livsmedel behöver öka. Det behövs ökade stöd till grönsaks- och trädgårdsodlingen och ökade stöd till odling av baljväxter. LRF konstaterar att det finns en stor potential för ökad odling av proteingrödor i Sverige. För att möta den ökade efterfrågan på livsmedel av växtbaserat protein kan det behövas ytterligare 8 000 till 12 000 hektar år 2030. Enligt Jordbruksverket finns den arealen tillgänglig. Samtidigt finns det mycket som står i vägen för att bönder ska kunna satsa på produktion av proteingrödor. Exempelvis är avsaknaden av svenska förädlingsanläggningar ett problem. Så länge det inte finns förädlingsanläggningar är det svårt att få upp odlingsvolymerna, och utan att det tillhandahålls stora odlingsvolymerna är det inte lönsamt att investera i inhemska anläggningar. Miljöpartiet vill därför öka satsningarna på grönsaks- och trädgårdsodling med 30 miljoner per år, inom ramen för anslag 1:12, och med 50 miljoner för proteingrödor inom ramen för anslag 1:12.

Småskalig, lokal livsmedelsförädling

Nationellt resurscentrum för småskalig livsmedelsförädling, Eldrimner, utgör en viktig motor och pusselbit i arbetet för en levande landsbygd, stärkt lokal förädling och livskraftiga jordbruks- och livsmedelsföretag i hela landet. Det är viktigt att Eldrimner får ett varaktigt och långsiktigt stöd för sin verksamhet, och bör tilldelas 30 miljoner kronor per år inom ramen för anslag 1:15.

Biologisk mångfald, ökad kolinlagring och stärkta miljöåtgärder

Omställningen i enlighet med EU:s strategi för jordbruket, Farm to Fork, samt strategin för biologisk mångfald och den kommande växtskyddslagen förutsätter ökade satsningar på ekologiskt lantbruk. Finansieringen av olika miljöåtgärder och ökad biologisk

mångfald inom jordbruket, samt utveckling och innovation av ekologiska odlingsmetoder, behöver stärkas. Miljöpartiet vill därför öka stödet till olika typer av miljöåtgärder för stärkt biologisk mångfald.

För att garantera en långsiktig finansiering av Artdatabanken vid SLU vill vi se ett nytt anslagsvillkor som garanterar en tillräcklig finansiering av Artdatabanken inom anslag 1:23, med drygt 100 miljoner kr per år.

Ett särskilt stöd för vallodling bör införas. Vallodling genererar många ekosystemtjänster, ökad kolinlagring och bättre markhälsa, för att nämna några. Miljöpartiet vill satsa 240 miljoner per år inom ramen för anslag 1:12.

Stödet till blommande fältkanter vill vi öka med 15 miljoner per år, inom ramen för anslag 1:12.

Vi vill även öka stödet till miljöförbättrande åtgärder i jordbruket, genom att satsa 15 miljoner kronor utöver regeringens nivå, på anslag 1:19, för att stärka försöks- och utvecklingsverksamheten inom ramen för miljömålen.

Full kostnadstäckning för naturbetesmarker och ökad rådgivning

Naturbetesmarkerna har en avgörande roll för att nå miljömålen för kulturlandskapet. Hävden av naturbetesmarker behöver stöttas, och för att bibehålla och öka i omfattning behöver stödnivåerna öka till full kostnadstäckning, och rådgivning och hjälp till markägare i fråga om naturbetesmarkerna behöver öka. Även fåbodbruken har en otroligt viktig roll för att bevara den genetiska mångfalden hos lantraser, för bevarad hävd, och för den starka kulturella traditionen. Miljöpartiet vill satsa totalt 200 miljoner för ökade stödnivåer samt stärkt rådgivning till markägare, inom ramen för anslag 1:12.

Främja vattenbruket

Vattenbruk, d.v.s. odling av djur och växter i vatten, har stor potential som framtida livsmedelskälla och kan bidra till en starkt nationell försörjningsförmåga. Sverige har också goda förutsättningar för ett ökat vattenbruk, då vattenbruk i ökande utsträckning skulle kunna vara en näringsgren som diversifierar verksamheten i lantbruksföretag, och därmed öka motståndskraften. Utöver de medel som finns inom utgiftsområde 23 för stöd till fiske och vattenbruk, vill Miljöpartiet att vattenbruket främjas av Havs- och vattenmyndigheten, inom ramen för den satsning Miljöpartiet vill göra på myndigheten inom utgiftsområde 20.

Säkra ekomålet inom offentlig upphandling av livsmedel

Offentliga upphandlare står för en stor del av konsumtionen av ekologiska och kravmärkta svenska livsmedel, och utgör därför en viktig källa till stabila inkomster för Sveriges ekologiska producenter. Tyvärr ser vi att ett ökande antal kommuner överger sina mål om inköp av ekologiska produkter inom den offentliga upphandlingen, och många är oroad över att behöva göra det framöver, till följd av det höjda kostnadsläget och den ansträngda ekonomin. Därmed är även det nationella målet om 60 procent ekologisk upphandling till 2030 i fara. För att möjliggöra för kommuner och regioner att hålla fast vid sina ekomål och fortsätta att stödja svensk ekologisk produktion bör

kommunerna ges möjlighet till ökade ekonomiska resurser. Vi vill avsätta 50 miljoner för detta under 2024, och inför ett nytt anslag inom utgiftsområdet för detta ändamål.

Ökad satsning mot matsvinn

Matsvinn utgör en betydande källa till utsläpp av växthusgaser, negativ miljöbelastning och slöseri med resurser. Globalt räknar man att 8–10 procent av alla utsläpp kan härledas till matsvinn. Livsmedelsverket ansvarar för arbetet mot matsvinn, men anslaget har legat stilla på 6 miljoner per år under många år. Miljöpartiet vill tredubbla anslaget och satsar 12 miljoner mer än regeringen inom ramen för anslag 1:14.

En långsiktig strategi för hantering av vattenresursen

Skyddet av dricksvattenresurserna måste stärkas. Det behövs en långsiktig nationell strategi för hantering av vattenresursen, och den politiska styrningen av vattenförsörjningen måste stärkas. Klimatanpassning måste vara en utgångspunkt. Samverkan och katastrofberedskapen på lokal nivå måste öka. Det behövs satsningar på att komma åt den samlade och ökande miljöpåverkan på dricksvattnet från en mängd olika föroreningskällor. Arbetet med att reglera blandningar av gifter i miljön, den så kallade cocktail-effekten, måste skyndas på, likaså arbetet med att byta ut farliga kemikalier mot bra alternativ.

Satsning på stärkt beredskap för dricksvatten och livsmedel

Miljöpartiet vill genomföra en satsning för ökad beredskap för olika typer av samhällskriser med inriktning på livsmedels- och dricksvattenförsörjning. Satsningen inbegriper investeringsprogram för stärkt dricksvattenförsörjning där medel kan sökas för ökad lagerhållning och andra robusthetshöjande åtgärder för ökad kommunal och regional försörjningsförmåga, samt nya uppgifter på dricksvattenområdet som en råvattendatabas och kontinuerliga analyser av skadliga ämnen som PFAS i livsmedel. Därför vill vi satsa 70 miljoner för att stärka Livsmedelsverkets anslag 1:14. I satsningen ingår en förstärkning av arbetet mot matsvinn och för hållbar livsmedelskonsumtion.

Vi vill även stärka anslag 1:8 Statens jordbruksverk med 10 miljoner mer än regeringen för 2025, för att möjliggöra utökat arbete med civilt försvar och beredskap.

Satsning på PFAS-rening av dricksvatten och va-investeringar

Det behövs en omfattande satsning för att stärka vattenarbetet i hela landet. Behoven av ökade investeringar och reinvesteringar i va-nätet är mycket omfattande. Det krävs satsningar på avancerad rening som fångar upp miljögifter och läkemedelsrester, och på många håll är problemen med PFAS-föroreningar mycket omfattande. Många kommuner kan inte på egen hand förväntas klara av de investeringar och reinvesteringar i gamla ledningsnät som krävs för att klara utmaningarna, utan statligt stöd kommer att vara nödvändigt. Utmaningarna är särskilt stora i många landsbygdskommuner. Miljöpartiet vill därför genomföra en särskild satsning för olika typer av vattenåtgärder. Vi vill

avsätta 350 miljoner per år för statlig medfinansiering för investeringar i rent dricksvatten samt investeringar och reinvesteringar i va-nätet.

Högre ersättningsnivåer till djurhållare som drabbas av rovdjursangrepp

Ersättningsnivåerna till lantbrukare och djurhållare som drabbas av rovdjursangrepp behöver öka. Miljöpartiet vill satsa 15 miljoner mer än regeringen på anslag 1:7 för 2025.

En bättre djurvälstånd

Svensk djurhållning av livsmedelsproducerande djur är ofta en kompromiss mellan ekonomiska intressen och djurens behov. Ofta blir priset för djuren alltför högt. Miljöpartiet anser att de djur som vi människor har ansvar för och föder upp ska få leva ett gott liv. Vi har länge drivit frågan om att förbjuda minkfarmer och införa ett omställningsstöd för minkfarmare. Vi vill att burhållning av höns får ett slut och att kycklinguppfödningen går över till mer långsamväxande raser. Bedövning av alla djur före slakt ska vara snabb och smärtfri. Metoder som inte lever upp till detta, till exempel nuvarande elbedövning av slaktkyckling och koldioxidbedövning av grisar och fiskar, ska fasas ut.

Inför en djurvälståndersättning för ökat bete

Vi vill öka antalet djur som får gå ute på bete, utöver minimikraven för bete. Därför vill vi också införa en särskild djurvälståndersättning för ökat bete, som stöttar lantbrukare som ökar betet utöver lagstiftningens krav, som låter djuren gå på gräsmark, inte enbart utevistelse, och röra sig fritt i sina naturliga gångarter. Miljöpartiet vill satsa 100 miljoner inom ramen för anslag 1:12 för en djurvälståndersättning för ökat bete.

Hälsorisker med dålig djurhållning – antibiotikaskatt och bättre djurskydd

Dålig djurhållning skapar allvarliga hälsorisker, i första hand för djur men även för människor. Varje år dör hundratals människor av sjukdomar orsakade av bakterier som blivit resistenta mot antibiotika. Missbruk av antibiotika, såsom att antibiotika rutinmässigt används i djuruppfödning i många länder, måste stoppas för att minska utvecklingen av antibiotikaresistens. Miljöpartiet vill införa en skatt på kött där antibiotika överanvänds i djurhållningen. Svenska djurhållare använder överlag lite antibiotika i djurhållningen och kommer därför inte att träffas av skatten, men de missgynnas starkt av konkurrens från importerade produkter från producenter med lägre produktionskostnader, sämre djurhållning och högre antibiotikaanvändning. God djurhållning och låg antibiotikaanvändning bör premieras.

Miljöpartiet vill även satsa 4 miljoner mer än regeringen på anslag 1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder.

Satsning på veterinärer och djurhälsa

Sverige har idag ett skriande behov av veterinärer. Miljöpartiet vill därför satsa 82 miljoner mer än regeringen på anslag 1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet för att satsa på distriktsveterinärerna. Utan tillräckligt många veterinärer är det i praktiken omöjligt att upprätthålla ett starkt djurskydd. Satsningen är i linje med det behov Jordbruksverket ser och myndighetens äskande för en utökad satsning.

Vi ser också ett behov av en utökad satsning på att bekämpa smittsamma djursjukdomar, som utöver att orsaka stort lidande för djuren även orsakar mycket höga kostnader för samhället, som afrikansk svinpest. Miljöpartiet vill satsa 59 miljoner mer än regeringen på anslag 1:6 Bekämpning av smittsamma djursjukdomar, och därmed tillmötesgå den budgetnivå som Jordbruksverket äskar om till regeringen.

Satsning på djurfri forskning

Miljöpartiet anser att Sverige behöver utarbeta en nationell plan för övergång till djurförsöksfri forskning och för att leva upp till EU-direktivets mål om att ersätta djurförsök. Det är angeläget att kompetenscentret för att ersätta, minska och förfina djurförsök på Jordbruksverket, 3R-centret (reduce, replace, refine), får fortsatt och stärkt finansiering via Jordbruksverkets ramanslag 1:8, och vi vill därför avsätta 20 miljoner per år till centret.

Utveckla landsbygdsavtal

Miljöpartiet vill utveckla ett landsbygdsavtal för att förbättra tillgången till service och hållbar mobilitet på Sveriges landsbygder. Landsbygdsavtal, inspirerat av stadsmiljöavtalen, innebär kontrakt mellan staten, landsbygdskommuner, regioner och privata aktörer för att skapa bättre alternativ för hållbart resande och minska transportbehovet på landsbygden. Landsbygdsavtal kan bland annat innebära satsningar på kollektivtrafik i glesbygd, grannskapskontor, förstärkt digital tillgänglighet, bibehållen eller förbättrad lokal service, bättre förutsättningar för cykelpendling och smarta mobilitetslösningar inklusive anropsstyrd kollektivtrafik. Miljöpartiet satsar 300 miljoner kronor år 2025 samt 400 miljoner kronor för 2026 respektive 2027 inom landsbygdsavtalen.

Emma Nohrén (MP)

Linus Lakso (MP)

Elin Söderberg (MP)

Katarina Luhr (MP)

Rebecka Le Moine (MP)